

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบึงไฟตะไลล้านเพื่อการท่องเที่ยว ของเทศบาลตำบลลูกหัวว้า อำเภอคุณนารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าอิสระดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลลูกหัวว้า อำเภอคุณนารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
4. การบริหารจัดการงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบึงไฟตะไลล้านเพื่อการท่องเที่ยว ของเทศบาลตำบลลูกหัวว้า อำเภอคุณนารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมาย

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ซึ่งมีทั้งคล้ายกันและแตกต่างกันตามทัศนคติและภูมิหลังทางวิชาการของแต่ละท่านดังนี้
ปรัชญา เวสารัชช (2528 : 35) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นต้องครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อประโยชน์ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาและทำให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นต้องสะท้อนถึงการเข้าไปเกี่ยวข้องโดยความสมัครใจเป็นประชาธิปไตยในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการแบ่งสรรผลประโยชน์ ที่เกิดจากการพัฒนาการพิจารณาในมิติ ดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุนลงแรงและทรัพยากรเพื่อการพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน

3. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นแตกต่างกันตามสภาพโครงการสร้างการบริหารนโยบาย ลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงวิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งประโยชน์ที่รับจากการลงทุน

พิมญวัตร วรรณภูมิ (2538 : 32) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า กระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตัวประชาชนโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเองและมีส่วนร่วมดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังที่ประธานาธิบดีตั้งไว้ทั้งนี้ต้องมิใช่เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดจากบุคคลภายนอก

ชนรัตน์ สมศิริ (2539 : 21) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจ โดยการกระทำการดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะเวลาเหมาะสมกับงานที่ทำดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเขื้อถือได้

คำ พิพธรย์ (2545 : 15) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าการที่ประชาชนเข้ามาร่วมทำกิจกรรมกัน ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนซึ่งผลดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำ (Contribution) เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับที่ยังทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าว

สุดาวรรณ มีบัว (2547 : 40) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการที่กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันทำกิจกรรม หรือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่ต้องการประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมกันในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน โดยร่วมคิดหาแนวทางวิธีการในการดำเนินงานร่วมดำเนินการร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลง การร่วมในการตัดสินใจและร่วมติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมที่ทำร่วมกันรวมทั้งรับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นด้วย

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (2548 : 5) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการที่กลุ่มน้ำหมาเมี้ยมีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่เพียงแต่ในฐานะเป็นแหล่งข้อมูล แต่เป็นเพื่อนร่วมงานในกิจกรรมของโครงการ เป็นผู้ตัดสินที่สำคัญถึงความมีประสิทธิภาพของโครงการ เออวิน (Erwin .1976 : 21) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาร่วมกิจกรรมตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความรับผิดชอบกับการใช้วิทยากรที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

นายแพทบี้วีระกิตต์ หาญปริพรรณ์ และคณะ (2551 : 3) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่ากระบวนการที่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ทราบก្នុង รับรู้ มีโอกาสเข้ามาแสดงบทบาท ทัศนคติและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนา ร่วมกิดร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาชุมชนของตนเองเป็นการเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และ ความชำนาญและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สาระนีทักษะของประชาชนในการแก้ไขปัญหาร่วมกับ การใช้วิทยาการภูมิปัญญา ที่เหมาะสมชัดเจน โปรด় ต่อเนื่องและเป็นระบบ

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชน เกิดความรู้สึก ความต้องการว่าเป็นเจ้าของร่วม กันมีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการตัดสินใจ มีกิจกรรมร่วมกัน สามารถจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาได้ด้วยตนเอง รวมพลังสร้างความ เชื่อมแข็งให้กับชุมชนและสามารถขยายเครือข่ายในเขตพื้นที่

2. ความสำคัญ

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2532 : 276 – 277) กล่าวว่าปัจจุบันการพัฒนาชุมชนของ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของตนเองให้มากที่สุดทั้งนี้เนื่องมาจากได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างการยอมรับในคุณค่าของสังคม วัฒนธรรมภายในชุมชน ได้และบางครั้งสามารถเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของชุมชน ที่ไม่เพียง ปรากรณาอีกด้วย
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ประชาชน ได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการระดมເຫາພลงความคิดผลังกายพลัง ใจ และทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนออกมานี้ประไชช์คือชุมชน
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการประกอบระบบประชาธิปไตยที่มี การกระจายอำนาจ
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับปรัชญาทางสังคมและการเมือง (Social Political Philosophy) ที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนา วางแผนดำเนินการและประเมินผล
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเชิงการพัฒนา คือตามลักษณะความร่วมมือและการมีส่วนร่วมแล้วกิจกรรมหรือโครงการนี้ ๆ ก็ไม่สามารถดำเนิน ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะประสบความล้มเหลวในที่สุด

จากความคิดเห็นดังกล่าวสรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นมีความสำคัญมากในการสร้างความยอมรับการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ การระดมความคิดเพื่อพัฒนาพื้นที่ของตน อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย

3. ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

โโคเคนและอันดอน (Cohen and Uphoff, 1980 : 219 ; อ้างใน ธนพร คุสกุลรัตน์. 2553 : 5) ได้จำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนี้ ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประกาศที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการตามแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้น จะได้มามากตามที่ว่าโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ ได้บังและจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงาน การประชาสัมพันธ์และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ จากความสัมพันธ์ของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเดียวของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษ ต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) ความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพล สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ บัญชร แก้วส่อง (2545 : 15 - 19) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นเริ่มพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาลดลง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ข้อที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดคุณภาพสูงของโครงการ กำหนดวิธีการและหาแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดครรภกรรมและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ข้อที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือการเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ข้อที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจที่แสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม

ข้อที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินผลการพัฒนาที่ได้กระทำไปว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะหรือการประเมินรวมยอด อันเป็นการประเมินผลโดยรวมหลังจากเสร็จสิ้นโครงการจากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ คือ การเข้ามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนเพื่อตัดสินใจ เพื่อเสนอความต้องการ เพื่อเสนอเป้าหมาย เพื่อเสนอวัตถุประสงค์ หรือการเข้าร่วมประชุมวางแผนกำหนดศักยภาพหรือกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น**

2. **การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ การมีส่วนร่วมในการทำงานตามโครงการ หรือกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ การประสานงาน การขอความร่วมมือจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน การประชาสัมพันธ์เป็นต้น เพื่อให้การจัดงานบรรลุ ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้**

3. **การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การติดตามและประเมินผลสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการเดินสอบความคิดเห็นของผู้ที่ทำงาน การร่วมประชุมสรุปผลการทำงาน การจัดทำแบบสรุปผลการทำงาน การนำเสนอผลงานต่อส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้รับทราบการประเมินความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณ มีส่วนร่วมในการประเมินความพึงพอใจเป็นต้น**

4. แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมลักษณ์ ไชยเสริม (2549 : 142 – 149) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคล หรือ คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วม ในขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการพัฒนาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับและก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย ดังนี้

4.1 การรับรู้ (Perception)

ต้องสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชน มีความตระหนัก การรับรู้ การยอมรับในสิทธิหน้าที่ส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่ายโดยภาครัฐนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องสร้างสำนึกใหม่ว่า กิจการที่ตนรับผิดชอบไม่ใช่รัฐกิจหรือกิจการของรัฐที่ตนทำนั้นมีสิทธิตัดสินใจ แต่เป็นสาธารณะกิจที่สาธารณะชนชอบที่จะมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกระทำหรือตรวจสอบหากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปรับทัศนคติให้ได้เช่นนี้จะต้องเผชิญกับสภาวะที่อาจเกิดข้อขัดแย้งกับประชาชนกลุ่มที่ต้องการมีส่วนร่วมได้ ส่วนภาคประชาชนถึงตระหนัก การรับรู้และยอมรับในสิทธิและหน้าที่ตลอดจนการมีส่วนร่วมนั้น ต้องเข้าใจว่าตนและผู้อื่นต่างก็มีสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมเสมอ กันตามหลักการทำที่ยึดกัน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องยอมรับการรอมรับประทานประโยชน์ มีภาระนั้นความแตกต่างในผลประโยชน์และจุดยืนจะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงในที่สุด

4.2 ทัศนคติ (Attitude)

ต้องสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งสองฝ่าย ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกันต่อไป คือ ภาครัฐจะต้องเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมเพื่อประโยชน์ทางประการ อาทิ เพื่อการได้ข้อมูล ข้อเท็จ จริงและความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งบุคลากรภาครัฐผู้รับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วม จะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาชนและต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีการปรับปรุงบทบาทและค่านิยม ตลอด จนต้องมีความอดทนในการทำงานกับประชาชนเพื่อการมีส่วนร่วมต้องใช้ระยะเวลา ยาวนานต้องทำอย่างต่อเนื่องและมีความจริงใจต่อประชาชนขณะเดียวกันภาครัฐจะต้องมีท่าทีเข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมต่อเจ้าหน้าที่ เช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมการมีส่วนร่วม บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 การเป็นตัวแทน (Representation)

การสร้างและคัดเลือกตัวแทนจะต้องคำนึงถึงประชาชนทุกกลุ่มทุกฝ่ายเพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลายทุกกลุ่มนั้นมีตัวแทนเข้าไปร่วมด้วยจะได้ประสานผลประโยชน์กันจนลงตัวและเกิดความเป็นธรรมขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงคุณสมบัติของตัวแทนที่ต้องการด้วยโดยพิจารณาจากคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะและความสามารถที่เกื้อหนุนกับความสอดคล้องของเทคโนโลยี วัฒนธรรม ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรการตอบสนองซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ ความมั่นคงด้านการเงิน ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มที่เป็นตัวแทนจะต้องมีความน่าเชื่อถือจากกลุ่มที่หลากหลายหรือผู้มีส่วนได้เสียและมีปัจจัยที่สำคัญ

4.4 ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust)

การมีส่วนร่วมนั้นต้องสร้างให้สมาชิกมีความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วมสิ่งที่จะได้ตามมาคือความเชื่อมั่นไว้วางใจในองค์กร โดยการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจกันนั้น ต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน กำหนดให้เป็นรูปธรรมและเป็นวัฒนธรรมขององค์กรซึ่งการสร้างความเชื่อถือ ศรัทธา ความไว้วางใจกันและกัน เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว การสร้างความเชื่อถือไว้วางใจอาจทำได้ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง นำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาครบทั่วรวมทั้งต้องมีการติดต่อระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมออย่างครั้งท้าย ตั้งใจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในองค์กรซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการสร้าง ดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นและความไว้วางใจการร่วมมือซึ่งกันและกัน

4.5 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing)

สร้างกลไกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้ถูกแสดงออกมากอย่างหลากหลายกลุ่มลักษณะบุรุษหรือวัฒนาการขึ้น ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหามีหลากหลายและตรงกับความต้องการมากขึ้น ผลที่ตามมาก็คือทำให้การตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและการวางแผนดำเนินไปได้อย่างรอบรู้รอบคอบและรอบด้าน โดยการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ และมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอในนโยบายที่ตนต้องการมีส่วนร่วมข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นของหน่วยงานที่เป็นผู้ริเริ่มนโยบายบางส่วนเกิดจากการศึกษาของนักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนดังนั้นประชาชนที่สนใจมีส่วนร่วมกับนโยบายอาจไปขอความร่วมมือและข้อมูลจากบุคคลและองค์กรเหล่านี้

4.6 ฉันทนาดิ (Consensus)

การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างฉันทนาดิ โดยการให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วมในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนร่วมกันหาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในทางสังคมเป็นที่ยอมรับหรือเป็นฉันทนาดิของประชาสัมพันธ์ทุกคนยินยอมเห็นพ้องต้องกันในทุก ๆ ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม โดยเสาหลักของการมีส่วนร่วมที่ดี คือ การที่ประชาชนสามารถที่จะร่วมมือกัน ลดความขัดแย้ง สร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว การยอมรับระหว่างกลุ่ม และหาข้อสรุปร่วมกัน ได้ทุกฝ่าย แม้ว่าอาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกัน ต้องสามารถที่จะปรับความเห็นที่ต่างกันโดยการเจรจาหาข้อตกลงที่ทุกฝ่ายยอมรับกัน ได้อย่างสันติวิธี เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เห็นพ้องหรือฉันทนาดิร่วมกัน ได้ทุกฝ่าย

4.7 การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)

องค์กรการมีส่วนร่วมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในองค์กร คือ ต้องจัด กิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของกันและกัน เป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน นำไปสู่การลดอคติที่มีต่อกันและเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างผู้ที่เข้าร่วม นับว่าเป็นกลไกที่จะช่วยป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นหรือกรณีที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นเป็นกลไก ที่ช่วยบรรเทาความขัดแย้งให้ลดระดับความรุนแรงลงได้ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการสาธารณะนี้จะเป็นแนวทางของประชาชนเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น การสนับสนุนจากสาธารณะนั้นจะเป็นหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณะและให้สาธารณะแสดงความคิดเห็นต่อ โครงการที่นำเสนอด้วยตนเองหรือในนโยบายรัฐรวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีสำหรับทุก ๆ คน

4.8 ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose)

ความประสงค์หรือความมุ่งหมายในการมีส่วนร่วม เป็นไปเพื่อผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจ ควรเข้าร่วมหรือไม่ มีความมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุซึ่ง Jenne ทางให้สมาชิกผู้เข้าร่วมได้เข้าใจตรงกันและเดินไปในทิศทางเดียวกันสะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิดเห็นและในการดำเนินกิจกรรม และความเข้มแข็งขององค์กร การมีส่วนร่วมต้องมีกิจกรรมเป้าหมายให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมต้องระบุถ้อยคำของกิจกรรมมีรูปแบบและลักษณะอย่างไรเพื่อประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่ร่วมทั้งขั้นตอนของกิจกรรมต้องระบุว่าในกิจกรรมแต่ละอย่างมีกี่ขั้นตอน และประชาชนสามารถเข้าร่วมในขั้นตอนใดบ้าง

4.9 การประเมินผล (Appraisal)

การประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วมและถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดองค์กรได้ที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมโปรดังไสและจัดทัศนคติส่วนตัวออกได้มากที่สุดถือว่าองค์กรใช้เครื่องมืออย่างได้ผล และเกิดประโยชน์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรย้อมส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรของกระบวนการประเมินผลก็จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้า ในการกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนเพื่อนำไปสู่มาตรฐานสากล ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลงาน (Performance Appraisal) เริ่มต้นแต่การเข้าร่วมควบคุมร่วมติดตาม ประเมินผล ร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่จัดทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

4.10 ความโปร่งใส (Transparency)

ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใสให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจ ในการตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ ลดการทุจริตและข้อผิดพลาดของนโยบายและแผนโครงการได้ โดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร ซึ่งความโปร่งใสเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย ความไว้วางใจ การเปิดเผยข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล และกระบวนการตรวจสอบ

4.11 ความเป็นอิสระ (Independence)

องค์กรการมีส่วนร่วมจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติ องค์กรการมีส่วนร่วมจะต้องมีความเป็นอิสระทางความคิด การที่สามารถมีขอมูลความคิดเห็นของกันและกันสามารถทุกคนในองค์กรมีอิสระทางความคิด การที่สามารถมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งหลักการและเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมประการหนึ่ง คือ ความเป็นอิสระหรือความสมัครใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม การบังคับไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการคุกคาม การระดม และการว่าจ้าง ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

4.12 ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-doing)

องค์กรการมีส่วนร่วมต้องเปิดโอกาสประชาชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ความคิดใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐต้องเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ และการสร้าง

ความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมภาคประชาชนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม รวมทั้งทำให้เกิดความนั่นไว้ได้ว่า การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อชุมชนและสังคม

4.13 เครือข่าย (Network)

ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนก้าวกระโจนกันของทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในลักษณะ เครือข่าย คือ ทำความเข้าใจกันหนึ่งก้าวกระโจนเป็นหนึ่งเดียว ที่สำคัญต้องเป็นไปเพื่อสร้าง พลประยุทธ์ในการทำงานร่วมในรูปกิจกรรม โครงการ แผนงาน ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือ กันอาศัยการทำงานร่วมมือกันหลากหลายองค์กร ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือต้องเกิดขึ้นจากวิธีคิดของ สมาชิก ผู้บริหารและบุคลากรในชุมชนเป็นหลักจำเป็นต้องให้มีตัวแทนของประชาชนมาพบปะ พูดคุยเพื่อก่อตัวและกล่าวถึงวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยอาศัยเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการทำงาน ของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของคนและปัญหาส่วนรวมในชุมชนนำไปสู่การ พัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2547 : 45) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยวคือการท่องเที่ยวกับ การเดินทางสามารถใช้สับเปลี่ยนกันได้จนบางครั้งคุณเมื่อนั่นว่าเป็นความหมายเดียวกันแต่ถ้า พิจารณาในเรื่องความหมายและพฤติกรรมแล้ว การเดินทางกับ การท่องเที่ยวแตกต่างกัน การเดินทางหมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่อีกสถานที่หนึ่งโดยวิธีการและวัตถุประสงค์

ในการเดินทางต่าง ๆ กันหรือการเดินทางแล้วไม่กลับมายังสถานที่เดิมส่วนการ ท่องเที่ยวหมายถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสุข สนับสนุนในการเดินทาง ตลอดจนการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการสร้างความประทับใจ การบริการสร้างความพึงใจให้กับนักท่องเที่ยว

สายพิณ ยิ่มอ่อน (2548 : 203) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าการ ท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมของการเดินทางไปยังต่างถิ่น โดยการพักผ่อนระยะเวลาหนึ่งโดยร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ทั้งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ติดต่อธุรกิจ เพื่อการกีฬา หรือเยี่ยมชมวัฒนา

โดยไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ภายใต้เงื่อนไข คือ การได้เดินทางจากแหล่งที่อยู่ประจำการได้ไปเยือนท้องถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราวเป็นการไปด้วยความสมัครใจมิได้รับสินจ้างไม่เป็นการไปประกอบอาชีพหรือหารายได้

บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ (2549 : 7) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเดินทางเข้ามาพักในสถานที่หนึ่งของนักท่องเที่ยว เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือพักผ่อนให้ชั่วคราวโดยไม่ได้มุ่งหวังเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

กระทรวงมหาดไทย (2554 : 8) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากภาระงานประจำของมนุษย์ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ โดยทั่วไป 3 ประการ คือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางที่ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจความพึงพอใจของผู้เดินทาง
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์อื่นใดก็ได้ ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างต่อไปนี้ คือ เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อศึกษา เพื่อกีฬาและบันเทิง เพื่อชมประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษเพื่องานอดิเรกเพื่อยืมเชื้อญามิตรและเพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ดังนี้ การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งซึ่งเป็นการเดินทางไปด้วยความสมัครใจไม่ใช่การบังคับ พักผ่อน หย่อนใจ ไปหาความเพลิดเพลินและความสุขให้ กับชีวิต เพื่อศึกษาถึงวัฒนธรรมและเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ในสถานที่ใหม่ ๆ

1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2547 : 29 - 41) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวว่าสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ

1. สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจำแนกย่อยได้ 4 ประการ ได้แก่

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติได้แก่ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามประทับใจ เป็นสิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยว

1.2 วัฒนธรรม ได้แก่วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่อาจแสดงออกในรูปแบบของศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของประชาชนชาวต่างด้าวในอดีตจนถึงปัจจุบัน

- 1.3 ชาติพันธุ์ เป็นการเดินทางเพื่อยืมเชื้อญามิตรและญาติมิตร

- 1.4 แหล่งบันเทิงนักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว เพราะมีแหล่งบันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ
2. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ เช่น ที่พัก อาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ร้านชั้นนำ นันทนาการ การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก
3. การขนส่ง (Transportation) หมายถึง การนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย
4. การต้อนรับ (Hospitality) การต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความประทับใจที่นักท่องเที่ยวได้รับ และมีความต้องการกลับไปท่องเที่ยวอีก สถานที่ท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2543 : 288 - 289) แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะเฉพาะถิ่น มีสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ

- 1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่บังปะรากฐานให้เห็น
- 1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ
- 1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมสิ่งปลูกสร้างผังเมืองรวมทั้งชาติ
- 1.4 ศิลปะ หัตถกรรม ประดิษฐกรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
- 1.5 ศาสนาร่วมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา
- 1.6 คนตี การแสดงละคร ภาพนثر มนตราต่าง ๆ
- 1.7 ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา
- 1.8 วิถีชีวิตเดิมๆ เครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการ รับประทาน

อาหาร

- 1.9 ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน ชนบธรรมเนียมและเทศกาลต่าง ๆ
- 1.1 ลักษณะงานหรีอิเทก โนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น
2. ด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ให้แก่ผู้เดียวขึ้น

3. ด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นกระบวนการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบการจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. ด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหาลักษณะท่องเที่ยวคุณภาพ ให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวบ้างแล้วบ้างท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ได้รับรู้ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมด้วย

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ชุมชนท้องถิ่นเขามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

6. ด้านการสร้างจิตสำนักให้แก่ผู้ที่ยวขึ้นกับการท่องเที่ยวเพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงเหงาทรัพยากรธรรมชาติท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมสถานบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2555 : ออนไลน์) การท่องเที่ยว เป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่มีองค์ประกอบดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว ซึ่ง ปีเตอร์ (Peter. 1969 ; อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545)

2. บริการการท่องเที่ยว บริการที่รับรองการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบาย และความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้ เช่น กัน การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้ รวมถึงโครงการสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ

3. ตลาดการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ

1.3 ประเภทของการท่องเที่ยว

บุญพา พิกุลแก้วและคณะ (2550 : 24) "ได้กล่าวถึงประเภทของการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งจะรวมไปถึงการไปเยือนบ้านเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำพ่อนการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่างๆ

2. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากแคนไกลให้เข้ามาท่องเที่ยวที่เน้นสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกลับคืนสู่ธรรมชาติและการชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นที่พิกพกอุปกรณ์ในกลุ่มนี้ ซึ่งจะรวมการถ่ายภาพ การเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์

3. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและเรียนรู้ในวิถีชีวิตเก่า ๆ ที่กำลังจะสูญหายไปในบางท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมาการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตน เช่น การแสดงศิลปะวัฒนธรรมประเทศจีนทนาชาติ

4. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical tourism) เป็นการท่องเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานและโบราณวัตถุเก่า ๆ ที่เน้นความรุ่งเรืองในอดีต อาจเป็นการไปชมอนุสรณ์สถาน วัดต่าง ๆ และการแสดงแสงเสียงเหตุการณ์เด่น ๆ ในอดีต

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business tourism) มีลักษณะเด่น คือ การประชุมหารือพบปะกันหรือการสัมมนา ซึ่งมีกรุณาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วยเมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภทแห่ง เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แล้วแต่นักท่องเที่ยวต้องการอย่างไร

6. การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreational tourism) เป็นการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาน้ำพุเร็กยาโรค การอาบแดดและการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ สถานที่ดังกล่าว ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล การแข่งขันกอล์ฟในสนามชั้นเยี่ยมและการแข่งขันเทนนิสเป็นต้น การสั่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ

7. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการแก่หน่วยงาน และบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เพื่อการดึงดูมีประชุมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อนันทนาการ โดยหน่วยงานและบริษัทห้างร้านจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำต่าง ๆ ทั้งหมด

1.4 ประโยชน์ของการท่องเที่ยว

ศิริ ยามสุโพธิ์ (2543 : 8) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวว่าเป็นประโยชน์ที่พึงได้รับจากการท่องเที่ยวดังนี้

1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางตรง ได้แก่

1.1 งานหรืออาชีพเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรมในย่านเมืองอันเป็นแหล่งการท่องเที่ยวสำคัญทุกแห่งต้องจัดสถานที่พักอาศัยขึ้นมาเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ผ่านมาพักอาศัยชั่วคราวซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการท่องเที่ยวโดยมีหน้าที่ให้บริการแยกที่เข้ามาพักโดยเริ่มต้นแต่ผู้จัดการ พนักงานต้อนรับพนักงานบริการด้านภัตตาคารพนักงานฝ่ายแม่บ้าน เมื่อกิจกรรมท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมและมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางเข้าไปใช้บริการมากเท่าใด ก็จะมีผลทำให้ประชากรในบริเวณนั้นมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.2 งานหรืออาชีพเกี่ยวกับภัตตาคาร การบริการด้านอาหาร เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทุกคนต้องใช้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยวแห่งใด จึงต้องใช้เงินเป็นจำนวนไม่น้อยเพื่อซื้ออาหารรับประทาน ด้วยเหตุนี้ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงมีการจัดสถานที่เพื่อบริการทางด้านอาหารอย่างเพียงพอ เช่น เนื้อ ผัก ปลาไม้ ซึ่งไทยมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ที่สามารถหาได้จากห้องถังที่อยู่ใกล้เคียงและราคาไม่สูงมากนัก ดังนั้นประชาชนจึงมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.3 งานหรืออาชีพเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ นับว่าเป็นอาชีพสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลทั่วสารทุกเรื่องแบบแก่นักท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลสถานที่พัก ร้านอาหาร สถานที่และต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถให้ข่าวสารที่ถูกต้องและคนในห้องถังนั้นก็สามารถเป็นมัคคุเทศก์ได้

1.4 งานหรืออาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง สามารถทำรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำและทางอากาศ ซึ่งการขนส่งนี้รวมถึงรถแท็กซี่ จักรยาน สามล้อ รถโดยสารขนาดเล็ก เรือยนต์และลูกหาน ซึ่งสร้างรายได้จากการขนส่ง ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยว มีมากขึ้นและประชาชนมีงานทำเพิ่มขึ้น

1.5 งานเกี่ยวกับการจำหน่ายของที่ระลึกสินค้าพื้นเมืองนักท่องเที่ยวมักซื้อกลับไปฝากญาติหรือเพื่อนที่ไม่ได้เดินทางมาท่องเที่ยว ประกอบด้วยวัสดุที่ทำจากห้องถัง เช่น เปลือกหอย เครื่องจักรสาร เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านมีรายได้ต่อครัวเรือนมาก

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางอ้อม ได้แก่

2.1 การผลิตสินค้าพื้นเมือง สินค้าที่ระลึกจะเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวถ้าหากลินค้ายาได้ปริมาณมากขึ้นผู้ประกอบกิจการจะมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นทำให้รายได้กระจายสู่ชุมชนมากขึ้น

2.2 การเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวทำให้ภาคเกษตรกรรมขยายเนื้อสัตว์มากขึ้นเป็นการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรมากขึ้น

2.3 การผลิตพิชผักผลไม้ หากมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณโกลด์เคียงจะทำให้สามารถจำหน่ายพืช ผัก ผลไม้ได้มากขึ้น และราคาสูงขึ้น

2.4 อาชีพการก่อสร้างและบริการอื่น ๆ เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวออกไปในท้องถิ่นได้ปัจจัยที่สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม กัตตาหาร สถานที่บริการด้านเริงรมย์ต่าง ๆ สาธารณูปโภค ไม่ว่าจะเป็นถนน หนทาง สนามบิน หรือท่าเรือ จะได้จัดให้มีการก่อสร้างมากขึ้น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะมีผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

1.5 ผลกระทบที่เกิดจาก การท่องเที่ยว

ศิริ สามสุโพธิ์ (2543 : 48) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ รุนแรงจะมีมากหรือน้อยอยู่กับแต่ต่างไปตามสภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการในแต่ละท้องถิ่นเป็นประการสำคัญ ซึ่งข้อเสนอญี่ปุ่นจัดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. นโยบายของรัฐบาลล่าwiększาร์บูนากล่าวว่าคือรัฐบาลต้องจัดทำแผนแม่บทหรือแผนระเบียบ แผนระยะสั้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน สามารถนำสู่การปฏิบัติและเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรทุกรุ่นคับ ได้เป็นอย่างดี

2. สถาบันหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นกล่าวว่าคือความล้มเหลว ของกิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ผ่านมา มักเกิดจากความล้มเหลวของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถาบัน หรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการในเชิงพัฒนาที่ผสมกลมกลืนระหว่างศาสตร์ที่เป็นสาขากับศาสตร์ท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้คงคุณค่าเอกลักษณ์ที่มีความสำคัญการกระตุ้นให้ทราบก็ต้องคุณลักษณะเฉพาะ (Unique) สะท้อนถึงความมีอารยธรรมเป็นของตนเอง ไว้มากกว่าเชิงพาณิชย์ ผู้บริหารในระดับของท้องถิ่น ที่มิใช่เป็นคนท้องถิ่นทำให้ไม่เข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นดีพอจึงทำให้เกิดผลกระทบคุณค่าลดลง

3. คุณภาพของประชากร ในท้องถิ่นคือประชากรที่อาชญากรรมโกลด์บรูฟสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจและมองไม่เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง ไม่มีการห้ามปรามหรือต่อต้าน เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีการเอาด้วยเบร์ยน แสดงอาการดูถูกเหยียดหยาม ฯลฯ ซึ่งส่วนก่อให้เกิดผลกระทบในทางเสียต่อตนเองท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนรวมได้ทั้งสิ้น

2. การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.1 ความหมายของการบริหารจัดการและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเดิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 345) ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวว่าการวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผนโดยมีการขัดของค์การบริหารงานบุคคลการอำนวยการและความคุณอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ ทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวราย

อารีย์ นัยพินิจ และธูรชญา มนิเณตร (2551 : 145) ให้ความหมายของ การจัดการท่องเที่ยวว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในการวางแผน การจัดการผู้รับผิดชอบ การควบคุมการจัดสรรงปะนماณ การประเมินผลและรายงานผลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ประพันธ์ ไชยนอกร (2553 : 39 - 40) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ว่าเป็นการเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้การสัมผัสถึงชนกับเอกลักษณ์ ความคงทนทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ไม่ว่าจะเป็นในด้านของศิลปะสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จริยธรรมแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญกระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2554 : 1) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนิน ชีวิตศิลปะ ทุกแขนงและสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคแต่ละสมัยผู้ท่องเที่ยวได้รับทราบประวัติความเป็นมาความเชื่อ นิยมของความคิด ความครหชา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมา จนถึงคนรุ่นปัจจุบัน กระบวนการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม (2554 : ออนไลน์) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่าเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะสำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวนี้องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากการธรรมชาติสามารถลดระดับท่อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนชื่นชมความงามของศิลปะทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตของประชาชนตามแหล่งวัฒนธรรม

ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน งานประเพณี เป็นต้น เพื่อที่ได้เข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรม แล้วนั้น การท่องเที่ยวจึงก่อให้เกิดความรู้เกิดภูมิปัญญาและ การคิดต่อสื่อสารซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของมนุษย์เข้าด้วยกัน อันนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกัน

2.2 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเดช จิตตั้งวัฒนา (2548 : 28 - 288) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็นประเภทอย่าง ๆ ได้อีก 9 ประเภท คือ

1. ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด
2. มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระบวนการให้น้อยที่สุด
3. คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ในแต่ละชุมชนวัฒนธรรมโดยให้เป็นจุดดึงดูด นักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย
4. ให้ความรู้แก่ผู้ที่มาท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวผู้ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้ง มีจิตสำนึกรักภักดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
5. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอันเป็นการกระจายรายได้ สู่ชุมชนท้องถิ่น
6. มีการตลาดของการบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
7. ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาเที่ยวซ้ำอีก
8. คำนึงถึงขั้นตอนความสามารถรองรับความสะอาดของพื้นที่โดยต้องไม่เกิดขัดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ
9. คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ต้องป้องกันภัยความปลอดภัย อย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอุ่นใจเวลาเดินทางมาเที่ยว

2.3 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเดช จิตตั้งวัฒนา (2548 : 289 - 290) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็นประเภทอย่าง ๆ ได้อีก 5 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาโบราณคดีทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสถาปัตยกรรม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื้นตันในสุนทรียะศิลป์ และศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาโบราณคดีทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสถาปัตยกรรม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตริมน้ำ (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต พลางงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ โดยเด่นเพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ คุณภาพงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้านอีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาโบราณคดีทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสถาปัตยกรรม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขัน การกีฬา โดยมีกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือพื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประกอบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2554 : 2) ได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งความเป็นอยู่และวิถีชีวิต หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และพลางงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดยเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ คุณภาพงานสร้างสรรค์ ภูมิปัญญา พื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของ

ความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษา márคุกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภាទแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. แหล่งวัฒนธรรมประเพณีและหัตถกรรมพื้นเมือง คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเกณฑ์ ผู้เยี่ยมชมสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งสืบสานค่าของที่ระลึก คุณค่าต่อส่วนรวมอยู่ที่การรักษาและคงความหลากหลายของวัฒนธรรม คุณค่าต่อผู้เยี่ยมชมอยู่ที่ความพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทาง วัฒนธรรม ประเพณี การได้สืบสาน รักษาและสืบทอดภูมิปัญญา เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเกณฑ์ จึงเป็นการท่องเที่ยวชนวัฒนธรรม และประเพณี

จากแนวคิดข้างต้นผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการนำเอาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว หรือ การรักษาและคงความหลากหลายของวัฒนธรรม นิคุณค่าต่อผู้เยี่ยมชมอยู่ที่ความพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นต้น ที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ คุณลักษณะสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรม ท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษา márคุกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภាទแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว ที่นำไปสู่ การบริหารจัดการท่องเที่ยว เพื่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

นโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

1. นโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวระดับประเทศ

นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
เนื่องจาก การจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาตามการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งอาศัยกฎหมาย พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับการ โอนกิจกรรมบริหารและอำนาจหน้าที่ รวมทั้งการแก้ไข บทบัญญัติ ให้สอดคล้องกับการ โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการทำให้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ต้องโอนภาระงานด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาบริการท่องเที่ยว และด้านทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวไปให้กับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นับแต่ปี พ.ศ. 2546

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้ปรับแผนวิสาหกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับการก่อตั้งกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬาโดยปรับบทบาทมาเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นหน้าที่ด้านการบริการจัดการ การตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นหลัก

1.1 นโยบายยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย พ.ศ. 2550 - 2554 ไวยดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) 2552 : ออนไลน์)

1.1.1 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั่วทุกภูมิภาคของไทย และเป็นครัวเรือนมีสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงาน และเพิ่มรายได้แก่กับประเทศ

1.1.2 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างชั่งช้า โดยเน้นการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ ทั้งในพื้นที่ใหม่และในตลาดเฉพาะกลุ่ม ภายใต้การสร้างความเข้มแข็งของตราสินค้า (Brand) ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

1.1.3 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย โดยเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชน กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคม โดยรวมอันจะนำไปสู่ การสร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักษาสิ่งแวดล้อมรวมทั้งให้เกิดความรักและภักดีใจในเอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทย

1.1.4 ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กระจายตัวสู่แหล่งท่องเที่ยวรองมากขึ้นเพื่อสร้างสมดุล ระหว่างพื้นที่ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม จังหวัดและขั้นภูมิภาค

1.1.5 ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศไทยเพื่อนบ้าน โดยการทำ การตลาดร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในภูมิภาคและภายนอกภูมิภาคอัน จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และช่วยเพิ่มความสามารถ ทางการแข่งขันของภูมิภาคนี้ในตลาดท่องเที่ยวโลก

1.1.6 มุ่งพัฒนาองค์กรระบบบริหารจัดการและเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะเชิง ความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่มี ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องการตลาด

1.1.7 พัฒนาระบบท่องโลดิจิทัลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (e-Tourism) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเทศไทยเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสารสนเทศ

1.1.8 ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กับภาครัฐ และเอกชน

2. นโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขององค์ประกอบส่วนห้องถีน

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ตามแนวนโยบายด้านศาสนากิจกรรมและวัฒนธรรมรัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทึ้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนารวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (มาตรา 79) (6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึกรักและเมตตา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น (มาตรา 80) ตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนรัฐบาลต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาวิชาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง
5. ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรฐานที่ต้องดำเนินธุรกิจสัมภาระอย่างถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 87)

2.2 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณูปโภค เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ตามข้อ 8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว ข้อ 11 การบำรุงรักษาศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นข้อ 16 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลกุดหว้า อําเภอกุนินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

สำหรับข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลกุดหว้า อําเภอกุนินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ผู้ศึกษาข้อเสนอข้อมูล (เทศบาลตำบลกุดหว้า. 2554 : 34) ดังนี้

1. ประวัติไทยบ้านกุดหว้า

บ้านกุดหว้าเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ก่อตั้งมาประมาณ 150 ปี เดิมมีชื่อว่าบ้านคำหว้า ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนพ่อครุฑ์ไทยพูดพม่าจากบ้านกระเตบ ซึ่งอยู่ระหว่างกลางเมืองบกกันเมืองวัง สปป.ลาว หลังจากศึกเข้าอุนุวงศ์เวียงจันทร์สมัยรัชกาลที่ 3 ในปี 2370 ราชวงศ์เมืองวังก็แตกต่อมาปี 2387 ผู้ไทยจากเมืองวัง จำนวน 3,443 คน ที่เมืองกุดสินnarayण (อําเภอกุนินารายณ์) เจ้าเมืองวังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองกุดสินnarayण ชื่อ พระธิเบศวงศ์ษาม (กอ) เมื่อผู้ก่อตั้งหมู่บ้านนี้ คือ นายโซ้ง นายโตนและนายเต้ง ทราบว่าเจ้าเมืองวังได้สร้างบ้านเมืองใหม่ตั้งมีความอิ่นดี จึงอพยพครอบครัวกว่า 60 คน ข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งไทยมาตั้งบ้านเรือนกระจายกันอยู่หลายแห่ง เช่น บังເຮືອກ ນັງທະຍາ ວົງນໍາເຢີນ ຕາດໂຕນ ກະປປະ ວັງພັນຫຼອງແສງ(อําเภอเขาวง) สามพื้นท้องได้อยู่ที่มีอาชีพล่าสัตว์ป่าเป็นอาหารและขายโดยออกล่าเนื้อเป็นประจำในเขต ภูเขาพสุ ภูมະຄູມ ภูเขาໂຈ ต่อมาก็ได้เห็น ภูมิประเทศบริเวณบ้านกุดหว้าปัจจุบันเป็นป่าไม้สูงหนาทึบ มีสัตว์ชุมชนมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ประจำหน้าคำ น้ำบ่อ มีดินหวานไหญ์ขนาดสามคำโอบอุ้ดดันหนึ่ง มีน้ำพุไหลออกจากโคนดันนี้ได้ขาด สัตว์หhalb ชนิดชอบมาอยู่บริเวณนี้มาก ดังนั้นสามพื้นท้องจึงอพยพครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนที่นี่ในวันอังคารที่ 1 ก้าเดือน 4 ปีมะเส็ง (พ.ศ. 2399) เป็นต้นมา และได้เปลี่ยนชื่อเป็นบ้านกุดหว้า ตามคำสั่งของทางราชการ ในปี พ.ศ. 2532 ได้ยกฐานเป็นสุขาภิบาล ปี พ.ศ. 2542 ได้ยกฐานขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ปัจจุบันเทศบาลตำบลกุดหว้า แบ่งพื้นที่ออกเป็น 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 11 และ หมู่ที่ 13

2. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลลูกหัวว่า

2.1 ข้อมูลทั่วไป

เทศบาลตำบลลูกหัวว่าเดิมเป็นสุขาภิบาลแต่ได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล
พระราชบัญญัติกรุงรัตนະจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล พ.ศ. 2542 วันที่ 25 เดือนพฤษภาคม
พ.ศ. 2542 มีพื้นที่ทั้งหมด 4.2 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลลูกหัวว่า อำเภอคุณินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 ที่ดัง

ที่ดังเทศบาลตำบลลูกหัวว่าอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดกาฬสินธุ์
บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 ห่างจากจังหวัด 85 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้
ทิศเหนือติดกับตำบลลูกหัวว่า อําเภอคุณินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้ติดกับตำบลลูกหัวว่า อําเภอคุณินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันออกติดกับตำบลลูกหัวว่า อําเภอคุณินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันตกติดกับตำบลลูกหัวว่า อําเภอคุณินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 ลักษณะการปกครอง

แบ่งการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้านจำนวน 1,803 หลังคาเรือน ประชากร
ทั้งหมด มีจำนวน 7,314 คน แยกเป็นชาย 2,581 คน หญิง 4,733 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรของแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อ – สกุล	จำนวนประชากร (คน)		
		หญิง	ชาย	รวม
หมู่ที่ 1	นายพัน แสงชัย	433	493	926
หมู่ที่ 2	นายวิรัตน์ มะโนขันธ์	581	282	863
หมู่ที่ 8	นายสมหวัง นุตรสุริย์	1,244	595	1,839
หมู่ที่ 9	นายสมาน สาปะย	1,330	641	1,971
หมู่ที่ 11	นายศิลธรรม โนนขันธ์	551	266	817
หมู่ที่ 13	นายคุณฤทธิ์ กາฬหัวว่า	594	304	898
รวม		4,733	2,581	7,314

ที่มา : สำนักงานบริหารงานทะเบียนเทศบาลตำบลลูกหัวว่า (2554 : 1)

2.4 สภาพแวดล้อมและสังคมโดยรวม

ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนผู้ไทยประกอบอาชีพทำไร่ทำการค้าขาย และหัตถกรรมท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การจัดงาน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชาชนมีลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้านมีวัฒนธรรมชนบทรุ่นเนื่ยมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ได้แก่ การจัดงานบุญประเพณี ประชาชนในพื้นที่นับถือศาสนาพุทธ

2.5 การศึกษา สามารถแบ่งแยกระดับการศึกษาได้ ดังนี้

โรงเรียนอนุบาล 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา ขยายโอกาสของรัฐบาล 1 แห่ง

2.6 ด้านศาสนา

ศาสนาหลักที่ประชากรในเขตเทศบาลดำเนินกุศลหวานบถือ คือ ศาสนาพุทธ มีวัด 3 แห่ง ได้แก่ วัดกอกต่องกุศลหวาน วัดป่ากุศลหวาน วัดบ้านเก่ากุศลหวานเก่า

2.7 ด้านuhnธรรมนิยมประเพณี

ในรอบปีหนึ่ง ๆ มีการจัดงานบุญซึ่งเป็นuhnธรรมนิยมประเพณีตลอดทั้งปี ได้แก่ งานวันเขื่นปีใหม่ บุญคุณล้าน บุญข้าวจี่ บุญผ้าส ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญบั้งไฟตະไถ ถ້ານ (สำคัญที่สุด) บุญเลี้ยงเจ้าป่า บุญเข้าพรรษา บุญข้าวสาร บุญออกพรรษา บุญกฐิน บุญเข้ากรรม บุญทำราชบ้าน ประเพณีลอยกระทงและทอดผ้าป่า

3. วิสัยทัศน์

คุณภาพชีวิตที่ดี มีชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นแหล่งผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ฟูฟ่อนวัฒนธรรม ก้าวนำการศึกษา พัฒนาเมืองน่าอยู่ เชิดชูประชาธิปไตย ก้าวไกลการกีฬา

4. พันธกิจ

- 4.1 พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น
- 4.2 สร้างชุมชนในเขตเทศบาลให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง
- 4.3 พัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์พื้นเมือง
- 4.4 ส่งเสริมงานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 4.5 พัฒนาส่งเสริมและให้การสนับสนุนการศึกษาและการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.6 พัฒนาเทศบาลให้เป็นเมืองน่าอยู่
- 4.7 ส่งเสริมและสนับสนุนระบบอนประชาธิปไตยในชุมชน
- 4.8 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้ออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง

การบริหารจัดการงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลล้านเพื่อการท่องเที่ยว ของเทศบาลตำบลลูกดหลวง อําเภอภูนินราษฎร์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ความเป็นมาของประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลล้าน

เทศบาลตำบลลูกดหลวง มีการจัดงานประเพณีที่สำคัญ คือ จัดการงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลล้าน แต่เดิมมีการจัดงานบุญบั้งไฟจะมีการจุดบั้งไฟทางเหมือนเช่นในพื้นที่อื่นต่อมา นายพิศดา จำพล (ปัจจุบันอายุ 73 ปี) ช่างทำบั้งไฟในหมู่บ้านได้คิดค้นวิธีทำบั้งไฟขึ้น เพื่อให้แตกต่างจากพื้นที่อื่น คือ การทำบั้งไฟตะไลเด็ก ๆ พัฒนาจนกลายเป็นบั้งไฟตะไลแสน มีการจุดบั้งไฟตะไลบน์แรกในงานบุญบั้งไฟปี พ.ศ. 2521

ต่อมาได้ดัดแปลงขนาดบั้งไฟมาเรื่อยๆ จนมาเป็นบั้งไฟตะไลล้าน ซึ่งมีขนาดความกว้าง 6 เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 นิว จีน ไป ด้วยความที่มีบั้งไฟที่ไม่เหมือนใครจึงทำให้คนในพื้นที่อื่น ๆ สนใจมากขึ้น ต่อมาจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้พิจารณาการจัดงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลล้าน ของเทศบาลตำบลลูกดหลวง ให้งานประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดงานมีการประกวดขนาดบั้งไฟตะไลล้าน โดยจะเน้นเอลักษณะเด่นของชาวยิปปุสไทยเป็นหลักและมีการแข่งขันจุดบั้งไฟตะไลแสนตะไลล้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นวงกลมคล้ายล้อเกวียน ประกอบด้วยกระบอกหรือแป้งเหล็ก ข้างในอัดแน่นด้วยดินปืนขอบของบั้งไฟเป็นวงกลมทำด้วยไม้ไผ่ผ่าให้แบน เรียกว่า กง มีหน้าที่บังกับตะไล ความยาวของบั้งไฟตะไลแสนมีความยาวประมาณ 2 - 3 เมตร มีเส้นผ่านศูนย์กลางของกระบอก 3 นิวขึ้นไป ปัจจุบันการจุดบั้งไฟตะไลค่อนข้างมีความปลอดภัยกว่าการจุดบั้งไฟทางเมืองไม่สามารถบังกับทิศทางได้

2. การบริหารจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลลูกดหลวง อําเภอภูนินราษฎร์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 การจัดงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลล้าน ของเทศบาลตำบลลูกดหลวง จัดขึ้นทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนพฤษภาคม ของทุกปี ในปี พ.ศ. 2555 มีการกำหนดการจัดงานขึ้นในวันที่ 19 – 20 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานขึ้นตามคำสั่งของจังหวัดกาฬสินธุ์ กำหนดให้มีคณะกรรมการทั้งหมด 29 ฝ่าย จำนวน 772 คน เช่น คณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายสงฆ์ มีพระครูเมตตาคุณภรณ์ เจ้าคณะอําเภอภูนินราษฎร์ เป็นประธาน คณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายชาววัฒนธรรมฯ พลฯ ปริชา เร่งสมบูรณ์สุข รมต. ว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธาน มีนายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต

ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้กล่าวรายงาน คณะกรรมการอำนวยการ มีนายวีรวัฒน์ วงศ์ว่องไว นายอำเภอกรุงนราภรณ์ เป็นประธาน คณะกรรมการดำเนินงาน มีนายสาริกการ อุทรกิจ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกุดหัว เป็นประธาน เป็นต้น

2.2 การจัดกิจกรรมในงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลล้าน มีดังนี้

2.2.1 มีการแสดงฟ้อนต้อนรับนักท่องเที่ยว ณ สนามหน้าพิพิธภัณฑ์บั้งไฟตะไล ล้าน โดยมีนักแสดงจากบวนฟ้อนแต่ละบวน จำนวน 400 คน มีการแต่งกายชุด ผู้ไทยแต่ละยุคสมัย

2.2.2 มีขบวนแห่บั้งไฟตะไลล้าน 7 ขบวน ของทางชุมชน เทศบาลตำบลกุดหัว 6 ขบวน และขององค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหัว จำนวน 1 ขบวน โดยรูปแบบบวนจะมีการแสดงวิถีชีวิตของชาวผู้ไทย เช่น พิธีตามอิทธิส่องครองศิบสี่ พิธีเหยา พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีแต่งงาน เป็นต้น

2.2.3 การจัดการแสดงขึ้นบูรณะบั้งไฟตะไลล้านและตะไลล้าน จำนวน 100 บั้ง จำนวน 53 ค่ายบึงไฟ

2.2.4 การจัดนิทรรศการและจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน บริเวณสนามหน้าสำนักงานเทศบาล กุดหัว และลานวัดคอกต้องกุดหัว

2.2.5 การจัดพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อรับบวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการทำบุญวัดคอกต้องกุดหัว

2.2.6 มีการแสดงขันมอเตอร์ไซค์ชิงแข่งปีแห่งประเทศไทย ณ สนามแห่งนี้จำนวน 10 ค่ายบึงไฟ

2.2.7 มีการจัดนิทรรศการและจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน บริเวณหน้าสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดกาฬสินธุ์ บริษัทไทยน้ำพิพิธ บริษัทน้ำตาลมิตรภาพสินธุ์ บุญถ่ายทำรายการของรายการ โทรทัศน์และบูรณาการ ให้ความรู้ของเทศบาลตำบลกุดหัว เป็นต้น

2.2.8 การนำที่ยวชมพิธีกรรมของชาวผู้ไทยและท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ถ้ำฝ้ามือแดง ภูผาผึ้ง อ่างเก็บน้ำวังมน ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวผู้ไทย โดยจะอยู่ในเขตขององค์กรบริหารส่วนตำบลกุดหัว ณ บ้านโภกเงิน อำเภอกรุงนราภรณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2.9 การจัดมหรสพตอนกลางคืน

3. ด้านการบริการการท่องเที่ยว

3.1 บริการด้านความปลอดภัย เช่น มีป้ายบอกเส้นทาง กำหนดกฎหมายในการซุ่ม การจุดบึงไฟ มีการขอกำลังตำรวจน้ำหน้าที่ อพ.ปร.รักษาความปลอดภัยและดูแลนักท่องเที่ยว

ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน มีการจัดหน่วยการแพทย์ฉุกเฉินและทีมแพทย์จากโรงพยาบาลสมเด็จพระบูพาราชกุลนราธิยา

3.2 บริการร้านอาหาร เช่น จัดโรงงานบริการอาหารพรี เน้นเป็นอาหารของชาวผู้ไทยและร้านอาหารตามสั่ง ร้านอาหารพื้นบ้าน ไว้จำหน่าย เป็นต้น

3.3 บริการสินค้าและของที่ระลึก เช่น จัดจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน ผ้าแพรฯ ผ้ามัดหมี่ ชุดผู้ไทย เสื้อผู้ไทย เสื้อยืดมือ ผ้าฝ้ายทองมือ เครื่องดื่มตรี เป็นต้น

3.4 บริการที่พัก มีการจัดบริการที่พักแบบโรมสเตอร์ที่บ้าน โภกโก่ง หรือที่พักที่เทศบาลตากถุกดหว้า

3.5 บริการด้านบันเทิงและนันทนาการ การมีจัดแสดงคอนตรีพื้นบ้าน วงโปงลาง

3.6 บริการด้านสารสนเทศ มีจัดโทรศัพท์และศูนย์บริการอินเตอร์ต่ำลงไว้บริการ

4. ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์มีหน้าที่จัดให้มีป้ายประชาสัมพันธ์หนังสือจัดทำแผ่นพับ วารสาร ติดต่อเชิญสื่อมวลชนร่วมทำข่าวประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ และหนังสือเชิญร่วมงาน เที่ยวงานการจัดงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลถ้ำ

5. ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

มีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการจัดงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลถ้ำ เพื่อร่วมในวางแผนการดำเนินงาน ให้ประชาชนเข้าร่วมงานโดยให้ผู้นำชุมชนจัดขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกรักวัฒนธรรมประเพณีของชาวผู้ไทย โดยการส่วนได้ชุดผู้ไทย เป็นต้น

6. กิจหนดการจัดงาน

การจัดงานประเพณีวัฒนธรรมผู้ไทยบุญบั้งไฟตะไลถ้ำประจำปี 2555

ของเทศบาลตำบลถุกดหว้า อำเภอภูกุลนราธิยา จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กำหนดขึ้น วันเสาร์ และ วันอาทิตย์ที่ 19 - 20 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2555 มีรายละเอียดดังนี้

วันเสาร์ที่ 19 พฤษภาคม 2555

เวลา 06.30 น. - ทำบุญตักบาตร ที่วัดถูกต้องถุกดหว้า

เวลา 07.30 น. - ถวายวัตถุทางเรื่องแด่พระสงฆ์

เวลา 08.30 น. - ชมการจัดนิทรรศการและการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง

ณ บริเวณลานวัดกอกต้องกุดหว้า

เวลา 09.00 น. - รับครรภาระคณะต้นกัลป์จากหนูบ้านต่าง ๆ

เวลา 11.00 น. - ถวายกัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

- ถวายจตุปัจจัย

- พระสงฆ์อนุโมทนา

เวลา 12.30 น. - ขบวนแห่บังไฟทุกบวนและแบกผู้มีเกียรติพร้อมกัน

ณ บริเวณสนามหน้าอาคารอุทยานประวัติศาสตร์วัดหนองรرم

ผู้ไทยบังไฟตะไลล้าน

เวลา 13.40 น. - ประธานในพิธี (ฯพณฯ ปรีชา เรืองสมบูรณ์สุข รมต. ว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) มาถึงบริเวณพิธี

- ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ กล่าวต้อนรับ

- ประธานกรรมการจัดงาน (นายอําเภอภูชนินารายณ์)

- กล่าวรายงานการจัดงานต่อประธานในพิธี

- ประธานในพิธี กล่าวปราศรัย และกล่าวเปิดงาน

- ประธานในพิธีลั่นฆ้อง 3 ราช, เจ้าหน้าที่จุดพลุ 9 นัด ตะไส 9 วง

- ชมการแสดงวัดหนองรرمท้องถิ่น ชุดฟ้อนผู้ไทยตะไลล้าน (400 คน)

เวลา 15.30 น. - เคลื่อนขบวนแห่บังไฟไปยังวัดกอกต้องกุดหว้า

เวลา 17.30 น. - ขบวนแห่บังไฟทุกบวนเข้าสู่บริเวณวัดกอกต้องกุดหว้า

- ประกาศผลการประกวดบวนแห่บังไฟ และมอบรางวัล

เวลา 18.00 น. - ต้อนรับคณะผู้มา ณ วัดกอกต้องกุดหว้า

เวลา 21.00 น. - มอบรางวัลการประกวดบวนแห่บังไฟ

- ชุมมหรสพสมโภชตลอดคืน หมอลำเรื่องต่อ ก่อน คณะน้อมเกล้า

- ถูกอีสาร นำทีมโดย น้องใหม่ เมืองชุมแพ

วันอาทิตย์ที่ 20 พฤษภาคม 2555

เวลา 17.00 น. - ทำบุญตักบาตร และถวายกัตตาหารเช้า

เวลา 18.00 น. - ชมการแสดงขันการจุดบังไฟตะไลแสดงขึ้นสูง

- และชมการจุดบังไฟตะไลล้าน

- ชมการแสดงขันการจุดบังไฟตะไลล้านบูชาพญาแทน

เวลา 17.00 น. - มอบรางวัลผู้ชนะเลิศการแข่งขันบังไฟตะไลແสน

หมายเหตุ/ กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

4. สักขยละเอียดของแต่ละuhnวนแห่งบั้งไฟฟ้าไลล้าน

ตารางที่ 2 ผู้นำและลักษณะเด่นuhnวนแห่งบั้งไฟฟ้าไลล้าน แต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ผู้นำ	จุดเด่น
1	นายพันໄລ แสงชมพู ผู้ใหญ่บ้าน	uhnวนอี้บั้งไฟฟ้าไลล้าน ของคือองค์นชุมชน ฟ้อนผู้ไทยลำแพลิน อิตสิบสองกรองสิบสี่ uhnวนเด็กและผู้เฒ่าและป่าวสาวผู้ไทย uhnวนแสดงเกี่ยวนิทานเรื่องพาแดงนางไอ่
2	นายวิรัตน์ มะโนจันทร์	uhnวนโซวหัตศิลป์และผ้าพื้นเมือง และเครื่องดนตรีพื้นเมือง ฟ้อนผู้ไทยประยุกต์ รำมายโภราณการต่อสู้ของชาวผู้ไทย uhnวนแสดงเกี่ยวนิทานเรื่องพาแดงนางไอ่
8	นายสมหวัง บุตรธารี	uhnวนรถไดโนเสาร์ รถแสดงวิถีชีวิตของคนผู้ไทย uhnวนแห่กัลป์ล้างบ้าน uhnวนแห่นายครีสู่ชวัญ uhnวนแห่แสดงศูนย์สินค้าโอทอป สาวงามผู้ไทยกับผ้าไหมแพรวา
9	นายสมาน สาไชย ผู้ใหญ่บ้าน	uhnวนรถบั้งไฟฟ้าไลล้าน uhnวนการแสดงกายผู้ไทยโภราณ uhnวนนางงามทั้ง 7 ถือเสกถือน้อบ uhnวนสาวผู้ไทยสะพายกะหลัง uhnวนรถเศรษฐกิจพอเพียง uhnวนแห่แสดงศูนย์สินค้าโอทอป

หมู่ที่	ผู้นำ	จุดเด่น
11	นายศิลธรรม มะโนขันธ์	ขบวนแห่ผู้ไทยสามัคคี ขบวนรถเชื่อมปะซู ขบวนรถสาวผู้ไทยทอผ้า ขบวนรถแอบฝ่าย เพื่อนฝ่าย บ่าวผู้ไทยเกี้ยวสาว ขบวนเยาวชนและ ขบวน สสส.
13	นายสุกฤทธิ์ กะหัวว่า	ขบวนรถเคลิมพระเกียรติ พ่องผู้ไทยบูชา ขบวนปีนกับชร ขบวนวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงคำนวณ ขบวนพ่องหนุ่มสาวชาวผู้ไทยคำหัวว่า
อบต.ฯ	นางสาวชนากานต์ วงศ์หาด	ขบวนวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง
หมู่ที่ 3 4 5	นายก อบต.กุดหัวว่า	ขบวนแห่บนบัตรรอมเนียมผู้ไทย
6 7 10 และหมู่ที่		ขบวนแห่ร่อนรังค์ด้านสาธารณสุข ขบวนแห่บุญญาประเพณีชาวผู้ไทย
12		ขบวนแห่แสดงบ้านพักโภมสเตย์บ้านโภกโภก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการงานประเพณี วัดเนนธรรมผู้ไทยบูญบ้ำง ไฟตะไลล้านเพื่อการท่องเที่ยว ของเทศบาลตำบลกุดหัวว่า อำเภอคุกนินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

สิทธิศักดิ์ สาระอากรณ์ (2550 : 89 - 91) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วนตำบลคลองเคลื่ม อำเภอคง Hera จังหวัดพัทลุง พบว่า

- การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วน ตำบลคลองเคลื่ม อำเภอคง Hera จังหวัดพัทลุง อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดทำแผน ด้านการรับฟังความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่เพศ อายุการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ และ การอาศัยอยู่ในเขตเดียวกันตั้งแต่ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกศณี ย สัตตวรัตน์ฯ (2550 : 60 - 67) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการห้องเรียน เชิงเกษตร : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยปทุมธานี สำหรับ จังหวัดลำปาง พบว่า กระบวนการพัฒนา หมู่บ้านปางมะโอให้เป็นหมู่บ้านห้องเรียน เชิงเกษตรของรัฐที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนให้ดีขึ้น โดยการส่งเสริมโครงการสินค้าหนี่งตำบลหนี่งผลิตภัณฑ์โครงการหมู่บ้าน ห้องเรียนให้มีโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยมีกรรมการพัฒนาชุมชนที่มี กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบ โครงการดังกล่าวและมอบนโยบายพร้อมทั้งแนวทางปฏิบัติให้กับ พัฒนาชุมชน สำหรับ เชิงทำให้หมู่บ้านปางมะโออุดมคดลือกให้เป็นพื้นที่ดำเนินการของ โครงการดังกล่าวการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการห้องเรียนเชิงเกษตรของหมู่บ้านปางมะโอ พบว่า ในปัจจุบันหมู่บ้านปางมะโอไม่สามารถจัดการห้องเรียนเชิงเกษตร ได้ถึงแม้ว่าจะมีศักยภาพและ ปัจจัยพื้นฐานในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากมีจุดอ่อนจากการที่ประชาชนใน หมู่บ้านขาดความสนใจด้านการส่งเสริมการห้องเรียน เชิงเกษตร ขาดความสนใจและการสนับสนุนของภาครัฐ ไม่มีความต่อเนื่อง รวมทั้งอุปสรรคจากการโดยยั้งจ้างหน้าที่ในหน่วยงานท้องถิ่นทำให้โครงการไม่มีความต่อเนื่อง เชิงหากมีการแก้ไขข้ออ่อน

คณินิตย์ เมฆดี (2550 : 95 - 102) ได้ศึกษา พฤติกรรมและความพึงพอใจของลูกค้าที่มี ต่อการบริหารจัดการเรือห้องเรียว ในเขตเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา พบว่า พฤติกรรมการใช้ บริการของลูกค้าพบว่าส่วนใหญ่ รู้จักสถานที่ที่มีบริการเรือห้องเรียวที่ยวจากญาติ/เพื่อนแนะนำ นิยมติดตามสถานที่ที่มาใช้บริการเรือห้องเรียว คือ พักผ่อน มาใช้บริการเรือห้องเรียว 2 ครั้ง มาใช้ บริการเรือห้องเรียวที่ยว วันเสาร์-อาทิตย์ และลูกค้ากลับมาที่ยวอีกลูกค้ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ด้านวางแผน ด้านการจัดการเรือห้องเรียวและ ด้านความคุ้มส่วนด้านการแนะนำ/จูงใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางลูกค้ามีความ พึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านสถานที่ ด้านการ บริการและด้านการส่งเสริมการตลาด ส่วนด้านราคา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ลูกค้า ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนสถานภาพสมรสต่างกัน นิยมติดตาม ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ลูกค้าที่มีอาชีวะดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนต่างกัน นิยมติดตาม ความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ลูกค้าที่มีการรู้จัก

คลิป มนิจาน (2550 : 120 - 129) ได้ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พฤติกรรมของผู้มาเที่ยวส่วนใหญ่ มาท่องเที่ยว 3 ครั้งขึ้นไป ต่อเดือน มาที่ช่วงสาร์ - วันอาทิตย์ เดินทางมาโดยรถส่วนตัว ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 1,001 - 5,000 บาท และจะกลับมาเที่ยวอีกรอบด้วยความคิดเห็นของผู้มาเที่ยวค้านการวางแผน ด้านการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว ด้านการแนะนำ/จูงใจผู้มาเที่ยวและด้านความคุ้มค่าและความปลดปล่อย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ระดับความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวค้านการบริการและด้านสถานที่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการอำนวยความสะดวก สะดวก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ผู้มาเที่ยวที่มีระดับการศึกษา อาร์พและรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนต่างกันมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้มาเที่ยวที่มีระดับการศึกษา อาร์พ รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนและสถานภาพสมรสต่างกันมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้มาเที่ยวที่มีการเดินทางมาเที่ยว ค่าใช้จ่ายที่ใช้ต่างกันมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาเที่ยว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้มาเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับความคิดเห็นของผู้มาเที่ยว มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สมเกียรติ ชัยพิญูลย์ (2550 : 102 - 110) ได้ศึกษา การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนครุฑ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนครุฑ มีองค์ประกอบ ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงและสื่อถึงความสะดวกแต่ยังมีจุดอ่อน ที่สื่อถึงอำนวยความสะดวกที่ต้องการ การปรับปรุงและสร้างให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นกลุ่มตัวอย่างในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนอยู่ในระดับมากและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการ การมีส่วนร่วมทุกด้านอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ผลการศึกษานำทางการจัดการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

สุภารดี ภูติกา (2550 : 102 - 105) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอหัวมึน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอหัวมึน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านกระบวนการตัดสินใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและด้านการมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาร์ชิพ รายได้และอาชีวะอยู่ในเขตเดือกตั้งแต่กัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมศักดิ์ พรมเดือ (2551 : 114 - 119) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคูน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมิน

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกันประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลต้องให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น มีการสำรวจหรือจัดทำแบบสอบถามความต้องการของประชาชนเพื่อร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรในองค์กรบริหารส่วนตำบลให้เกิดประโยชน์ และต้องดำเนินการตามแผนงานโครงการที่จัดทำไว้ ในแผนพัฒนา

พจน ชาขวัญ (2551 : 111- 120) ได้ศึกษา การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า

1. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์มีทั้งหมด 9 แห่ง กระจายอยู่ในทุกตำบลของอำเภอคำม่วง มีสภาพแวดล้อมท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี

1.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 3 แห่ง

1.3 ด้านวิถีชุมชน จำนวน 3 แห่ง

2. การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า มีการดำเนินการใน 2 กลุ่ม คือ การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยกลุ่มราชการและการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยชุมชนกลุ่มราชการกำหนดนโยบายและแผนงานการท่องเที่ยว ให้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์บอสสันทางการท่องเที่ยว จัดนิทรรศการแสดงผลงานผลิตภัณฑ์ของชุมชนและให้ความรู้ในการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาความพร้อมของพื้นที่ การทำนุบำรุงรักษา

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ส่วนการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน พบว่าได้มีขั้นตอนในการจัดการการท่องเที่ยวไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมการ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น แนะนำแหล่งท่องเที่ยว อาสาสมัครนำเที่ยว ขั้นดำเนินการ มีการทำความสะอาดจัด ปรับ ตกแต่ง นำรุ่ง รักษานาฬิกาท่องเที่ยวขึ้นสรุปผลการดำเนินงาน มีการ ประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เพื่อวางแผนทางการดำเนินงานทุก เดือน

พนมพร สารสิทธิยศ (2552 : 98 - 107) ได้ศึกษาเรื่องผู้ไทย : แนวทางการจัดการ หมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โอมสเต็ล) จังหวัดมุกดาหาร พบว่า แต่ละหมู่บ้านมีการ จัดการด้านที่พักอาศัย ด้านอาหารด้านวัฒนธรรม ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการ ประชาสัมพันธ์ อายุเป็นระบบและสอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวผู้ไทย ด้วยเหตุนี้จึงทำ ให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในหมู่บ้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

นกคต นพรัตน์ (2552 : 95 - 97) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ประชาชนส่วน ใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในระดับปานกลาง จนถึง น้อยที่สุด ซึ่งการมีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ทั้งการปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมการชักชวนผู้อื่น ให้เข้าร่วมกิจกรรม การอ่านวิเคราะห์ความต้องการ ในการปฏิบัติกรรม การประสานงานกับหน่วยงาน ต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม และการสนับสนุนงบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ แต่การจัดหา งบประมาณในการปฏิบัติงานกลับมีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านนี้น้อยที่สุด ทั้งการร่วมกำหนดแผนงาน หรือโครงการ ส่งเสริมการท่องเที่ยว การร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวการร่วมกำหนด การคัดเลือกบุคลากรในการปฏิบัติกรรม

4. การตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงาน แต่มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลางใน เรื่อง การร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและการร่วมตัดสินใจทางกฎหมาย ของกิจกรรม ต่างๆ ในการติดตามประเมินผลด้านการท่องเที่ยวพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง ยกเว้นการอ่านวิเคราะห์ความต้องการและให้การสนับสนุนการประเมินผลที่มีส่วนร่วม ในระดับน้อย

ภาสินี เธื่อนุญมี (2553 : 130 - 139) ได้ศึกษา การบริหารจัดการงานประเพณีบุญ หลวงและการละเล่นผีตาโภน เพื่อการท่องเที่ยว อำเภอค่านข้าย จังหวัดเลย พบว่า

1. การบริหารจัดการงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโภนเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า มีการบริหารจัดการตามรูปแบบ POSDCoRB ทุกด้าน ยกเว้นด้านการปฐมพยาบาล ที่ดำเนินการ เคพะการจัดองค์การ (O) การจัดคนเข้าทำงาน (D) การประสานงาน (C) จึงควรได้รับ การปรับปรุง

2. ประสิทธิผลของการบริหารจัดการงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโภน เพื่อการ ท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว (Home stay)

3. ปัญหาการบริหารจัดการงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโภนเพื่อการ ท่องเที่ยว พบว่า มีความไม่พร้อมในการร่วมประชุมของคณะกรรมการ จำนวนคน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การรายงานผล การประชาสัมพันธ์ การใช้งบประมาณ และการสั่งการ โดยมีแนวทาง พัฒนาคือควรเพิ่ม การมีส่วนร่วม การประสานงาน การรายงานผล การประชาสัมพันธ์อย่างเป็น ระบบ

จากผลการวิจัยที่ศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ นั้น ได้กำหนดหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายและชุมชน ได้กำหนด ขึ้นตอนในการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังมิได้ดำเนินการหรือ ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหาร เนื่องจากขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐ กับประชาชนใน ท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นไม่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการอยู่ภายใน ให้การกำกับของพนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและปราศจากการ ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างแท้จริง พบว่า ระดับของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของภาครัฐและชุมชนเอง เช่น การมีส่วน ร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมใน ติดตามและประเมินผล